

Rainer Reusch (árnyjátékos, a Nemzetközi Árnyszínházi Centrum, Múzeum és Fesztivál megalapítója) színes árnyfigurákkal 2014-ben. Fotó: Burkhard Riegels

Nemzetközi Árnyszínházi Múzeum. Schwäbisch Gmünd. Fotó: Rainer Reusch

A kanapén (balról) Rainer Reusch, Richard Arnold és Marion Ascherl, mögötte Ralph Häcker (a kulturális iroda vezetője), Hubert Minsch és Felix Pflug (Einhorn-Verlag). Fotó: kust © Staudenmaier, Kuno

NEMZETKÖZI ÁRNYSZÍNHÁZI CENTRUM

ÁRNYSZÍNHÁZI MÚZEUM ÉS FESZTIVÁL

A Centrum 1988-ban jött létre Rainer Reusch (pedagógus, árnyjátékos, szakkönyvek szerzője, valamint főiskolai oktató) kezdeményezésére, és 2023 óta ismét ő vezeti azt a Bábjátékosok Világszövetségével (UNIMA) szoros együttműködésben. A központ, lévén az egyetlen olyan intézmény a világon, amely a kortárs árnyszínház művészetének kutatását, támogatását és népszerűsítését végzi, az árnyszínházi szcéna számára fenntartott gyűjtőpontként tekint magára.

Feladatköre

Kommunikáció és együttműködés: A Nemzetközi Árnyszínházi Centrum rendszeres kapcsolatot ápol a kortárs árnyjátékművészet képviselőivel világszerte, és fesztiválokat rendez annak érdekében, hogy összehozza őket. Ezek a szakmai találkozók kiváló alkalmat kínálnak arra, hogy az alkotók kérdéseket vitassanak meg, bemutassák munkáikat, és nem utolsósorban arra is, hogy új ismeretségek köthessenek.

Kutatás és dokumentáció: A kutatás mintegy huszonöt éven át végzett elkötelezett munkát követően zárult le, eredményeit pedig a schwäbisch gmünd-i Einhorn Kiadó gondozásában *Árnyszínház* címen megjelent könysorozat öt kötetében közzölték. A sorozat időközben a művészi árnyjáték alapvető szakirodalmaként vált ismertté.

Archívum: A központ archívumában árnyfigurák, színpadképek és tervek eredeti rajzai, publikációk, fotók, diák, játékműsorok, plakátok, sajtókritikák, szakkönyvek, valamint film- és hangfelvételek átfogó gyűjteménye érhető el. A sokrétű kollekción az intézmény megalapítását is kezdeményező Rainer Reusch hozta létre. Alapállománya mintegy négy száz darabból állt, amelyeket Reusch ajándék gyanánt kapott árnyjátékosoktól a világ minden tájáról. Majd hétszáz további árnyalak érkezett Günter Spitzing hamburgi gyűjteményéből – némelyikük azért jött,

hogy az éppen futó időszaki kiállításon szerepeljen, aztán végül itt telepedett le.

Az állomány folyamatosan bővül, például svájci adományokkal: a berni Demenga Bábszínház két előadásának, köztük az Ezard Schaper *Negyedik királyából* készült árnyszínházi adaptáció teljes árnyfigura- és scenikai együttesét ajándékozta az archívumnak. De a közelmúltban a Puppet Players jóvoltából is tovább gazdagodott *A brémai muzsikuskok*, valamint a *Josa a varázshagedűvel* című előadások anyagának átadása révén. Az intézmény archívumában ezerkét száznál is több árnyfigura magas szakmai színvonalon történő megőrzése folyik. A termekben a hőmérsékletet 20 Celsius fokon, a levegő páratartalmát pedig 55 százalékon tartják, így biztosítva a többségében pergamenből, bőrből vagy kartonból készített árnyfigurák számára optimális körülményeket.

A Nemzetközi Árnyszínházi Múzeum Schwäbisch Gmünd szívében, közvetlenül a piactér mellett, a világon egyedülálló kortárs árnyszínházi intézményként várja az érdeklődőket minden vasárnap délután, hogy teret nyisson az árnyak testközelből történő megélésének, illetve az e sajátos művészeti formával való találkozásnak: az „árnyak birodalmában” ugyanis nem csupán megcsodálhatjuk azok játékát, hanem aktívan alakíthatjuk is azt.

Az interaktív állomásokon valamennyi látogató – tartozzon bármely korosztályhoz – lehetőséget kap arra, hogy ő is árnyjátékosná váljon. A kiállítóterbe lépve máris egy kísérletező asztal mellett találja magát, amelyen optikai csalódásokat hozhat létre és különféle anyagokon figyelheti meg, hogyan vetnek árnyékot. Aki idemerészkedik, nem csak a képi illúziókban merülhet el, de új perspektívákra is lelhet a vizualitás terepén. Az asztal mögött található lépcsőnél például egy leddel megvilágított

Homokfestő asztalok a múzeum pincéjében. Nemzetközi Árnyszínházi Centrum, Schwäbisch Gmünd. Fotó: Rainer Reusch

Árnyjátékosok egy fesztiválon a színházterem lépcsőjén. Nemzetközi Árnyszínházi Centrum, Schwäbisch Gmünd. Fotó: Rainer Reusch

kisvontat láthat elhaladni, amely a fala árnyékot vető tárgyakat szállít megmutatva, milyen dinamikusan keletkeznek életteli árnyékok, és hogyan öltötenek egymással összekapcsolódva szüntelenül újra formálódó alakokat. A sziluettzéken helyet foglalva pedig ő maga is művésszé változhat: megalkothatja önnön árnyportróját, amelyet aztán hazavihet emlékebe. Egy következő állomáson a kezei lesznek a segítségére abban, hogy különféle útmutatókat, háttérket és segédeszközöket használva emberek és állatok keljenek életre közöttük. A vállalkozó kedvű látogatóknak további nyolc laborasztal áll rendelkezésére azért, hogy saját kísérletezéseik nyomán fűrkészhessék a fény-árnyék titkait és törvényeit. Olyan kérdéseket válaszolhatnak meg itt mi magunk, mint hogy „melyek azok a feltételek, amelyek szükségesek ahhoz, hogy létrejöjjön egy árnyék?” vagy hogy „vajon mindig feketé-e az árnyékok?”.

A múzeum állandó tárlatán számos, nagyrészt a távol-keleti tradíciót képviselő – s az UNESCO világörökség részét képező – ősi figurákat láthatunk. Őket kísérik itt a világ valamennyi részéről azok a professzionális árnyfigurák, amelyek az e művészeti ágban rejlő formai sokszínűséget és kreatív potenciált hivatottak megmutatni az érdeklődőknek. Az időszaki kiállítások ennek megfelelően a kortárs árnyművészek alkotásait tárják eléink. A 2023 októberé óta látogatható *Puppet Players: A katona története* címen rendezett tárlat egy nagy hírnévnek örvendő társulat munkásságát mutatja be. A Puppet Players számos díjnyertes előadást tud a háta mögött – sok egyéb mellett ők adaptálták színpadra hatalmas sikert aratva Igor Fjodorovics Sztavinszkij „A katona története” című darabját is.

A várostörténetet megelevenítő 17. századi boltíves pince sem szűkölködik a lenyűgöző látványokban. Az itt elhelyezett s alulról megvilágított homokfestő asztalokon bátran szabadjára bocsáthatja a képzeletét valamennyi erre járó. Miközben a homokba rajzol, megfigyelheti, ahogyan az általa alkotott

képek megelevenednek a fény és az árnyék játékában. A kivételes filmalkotások pedig, amelyeket szintén itt tekinthet meg, lekerekítik az árnyvilágban szerzett élményeit. A pincében mindezek felül rendszeresen szerveznek még felolvasásokat, workshopokat, kisebb művészeti eseményeket is.

A Nemzetközi Árnyszínházi Fesztivál alkalmával (minden harmadik év októberében) az árnyszínház fővárosává változik Schwäbisch Gmünd: egy teljes héten keresztül a világ minden tájáról ide érkező előadók mutatják be, milyen lenyűgöző technikai és művészeti lehetőségeket kínál a fény-árnyék művészete. Az 1989 óta megrendezésre kerülő Nemzetközi Árnyszínházi Fesztivál a legrégibb és egyetlen, ma is fennálló, nagyszabású szakmai rendezvénye a kortárs árnyszínháznak. Reusch feltett szándéka volt ezzel egy olyan szakmai fórumot teremteni az árnyszínházi alkotók számára, amelyen bemutathatják produkcióikat, megismerkedhetnek, beszélgethetnek és barátságokat köthetnek egymással.

Sehol a világon nincs még egy másik hely, ahol ilyen csodálatos alkalma nyílna az árnyszínház művelőinek, értelmezőinek, s egyáltalán, az iránta érdeklődő közönségnek arra, hogy az ittenihez mérhető művészi színvonalon, a maga sokszínűségében élje át ennek az évszázadok óta fennálló, az embert legbensőbb mélységeiben megérintő művészeti formának a fejlődését, valamint kortárs alakulását. Kicsiknek és nagyoknak szánt produkciók egyaránt részét képezik a fesztivál színes programjának, amely mindenkit találkozáásra és eszmecserére invitál. A programsorozat 2009 és 2022 között Sybille Hirzel művészeti vezetése alatt szerveződött, tőle vette át a fesztivál irányítását 2023-ban Iris Meinhardt.

(A szöveg eredetije a Nemzetközi Árnyszínházi Centrum honlapján olvasható.)

Forrás: <https://www.schattentheater.de>

Fordította: Goda Móni